

Amin Asad

**ALLES
VOOR
JULLIE**

Amin Asad

**ALLES
VOOR
JULLIE**

2021 Uitgeverij Deviant

Dit is de voorpublicatie van *Alles voor jullie*.

Alles voor jullie is vanaf september 2021 beschikbaar in de boekhandel of te bestellen via allesvoorjullie.nl.

© Amin Asad & Uitgeverij Deviant

Vormgeving omslag en binnenwerk: Studio Deviant

Foto omslag: Stefan Roelfsema

Met bijzondere medewerking van Naomi Visser, Bas Wolters en Michael Mandersloot, Uitgeverij Deviant

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of gedeelten, in welke vorm dan ook.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

www.uitgeverij-deviant.nl

www.allesvoorjullie.nl

‘Meneer, bent u Marokkaans of Turks?’ Als ik een euro zou krijgen voor de keren dat mijn studenten me dit vroegen, dan zou ik nu waarschijnlijk schrijven vanaf mijn privéstrand. Misschien wel vanuit Marokko of Turkije. Maar mijn antwoord blijft altijd hetzelfde: ‘Wat denk je zelf?’ En dan begint het gokken. Van Marokko tot aan – je gelooft het niet – België, bijna elke afkomst is al een keer voorbijgekomen. Ze zijn er maar druk mee: waar komt die gast vandaan? Voor sommigen zou dit misschien vervelend zijn, maar het enige wat ik daar op dat moment zie is oprechte interesse. En precies waar ik op hoop: een opening.

En ja, dan komt mijn relatief ingewikkelde antwoord. Ik ben geboren in Syrië, maar mijn ouders komen uit Irak. Zij zijn gevlucht voor het regime van Saddam Hoessein. In mijn paspoort staat als geboorteplaats Qom, een stad in Iran. Omdat mijn geboortepapieren weg waren, kon niet meer worden aangetoond dat ik in Syrië was geboren. En dus werd het Qom, waar eigenlijk mijn broer geboren is.

Stilte ... ‘Sorry, wat?’ Veel vragende blikken. ‘Meneer, wat bent u dan precies?’ ‘Meneer,’ gaan ze vaak door, ‘bent u daar nog terug geweest?’ Wederom die opening.

En dan probeer ik gebruik te maken van het moment: ik begin met het vertellen van mijn verhaal, de geschiedenis van mijn familie. Vroeg of laat komt dit verhaal aan bod in mijn lessen. Soms ter introductie, maar meestal als de band met mijn studenten al iets sterker is. De laatste keer dat ik het verhaal vertelde was tijdens een les vreemdelingenrecht, naar aanleiding van een vrijgegeven lijst vanuit de Verenigde Naties waaruit bleek dat Nederland het beste land is om in op te groeien.

Mijn vader en moeder komen uit Irak, begin ik. Geboren en getogen. Mijn moeder is volledig Arabisch-Iraaks. Mijn overgrootouders van mijn vaders kant komen oorspronkelijk uit Iran. De regel in Irak was dat elk kind dat daar geboren werd, van rechtswege, het Iraaks staatsburgerschap verkreeg. Anders dan wat wij in het Westen kennen, werd er gebruikgemaakt van een rangschikking op basis van afkomst, een klassensysteem. Zo zijn alle voorouders van mijn moeder, voor zover mogelijk te herleiden, volledig Arabisch-Iraaks. Dat maakte mijn moeder een ‘klasse A’-burger. Mocht het

bloed gemengd zijn met andere ‘rassen’, dan betekende dat logischerwijs dat je een klasse lager kwam te staan. Door de afkomst van mijn grootouders werd mijn vader bestempeld als niet-Arabisch. Dit kwam erop neer dat hij, vrij vertaald, bestempeld werd als ‘klasse D’-burger. Welke klasse je had, werd in de identiteitspapieren vermeld. Daarnaast werd ook vermeld welk bloed er door jouw aderen stroomde. Dus in de papieren van mijn vader stond: ‘Iraans / klasse D-burger’.

Mijn ouders groeiden op in de stad Amarah, dicht bij Basra, een stad in het zuiden van Irak. Het leven was daar prachtig. Irak stond toen bekend als het land van economische groei, het land van welvaart, het land van mogelijkheden. Sjeik Zayid, de grootvader van de huidige sjeik van de Verenigde Arabische Emiraten, sprak in Basra de bekende woorden: ‘Dit is hoe ik Dubai voor ogen heb, wat een adembenemende stad.’ Dubai was op dat moment niets meer dan een zandvlakte.

Mijn moeder komt uit een gezin met vijf broers en één zusje. De familie kwam uit wat je nu noemt de rijkere middenstand. Haar vader, mijn opa, was ondernemer. Hij handelde in alledaagse producten. Hij kocht in en verkocht door. Ze hadden het goed. De familie woonde in een groot huis en had een groot stuk land. Op dagelijkse basis was er een kinderoppas en om de paar dagen een tuinman en een kok. Mijn opa nam deze mensen vooral aan om ze te helpen iets te verdienen. Het meeste van wat mijn moeder mij over deze tijd vertelt, de tijd waarin haar familie floreerde, heeft ze gehoord van haar broers. Zijzelf herinnert zich weinig van deze periode; als zij terugdenkt aan haar vroege jeugd associeert zij die met heel andere gebeurtenissen. Toen zij zes jaar was, overleed haar vader. Mijn opa stierf op heel jonge leeftijd, zo uit het leven gerukt. Als ik mijn moeder vraag hoe hij overleed, krijg ik – zoals bijna standaard in de cultuur – het antwoord: hartstilstand. Wat er precies is gebeurd, blijft altijd een raadsel. Mijn opa stond bekend als een gulle man. Hij probeerde iedereen te helpen, maar sommigen voelden zich overgeslagen. Of zijn dood hier enig verband mee heeft, blijft onduidelijk, maar dat er vermoedens van kwade opzet waren, staat vast.

Het eindresultaat was triest: een gezin met zeven kinderen, waarvan de oudste zoon op dat moment net 17 jaar was, zonder vader. Alles wat

mijn opa had opgebouwd, zijn ondernemingen, zijn vermogen, zijn onroerend goed, alles werd verdeeld over zijn meerderjarige broers en zussen. Zo ging dat in die tijd. Er was geen houden meer aan. Vanuit alle hoeken claimden mensen hun deel, maar één groep, de groep met het sterkste recht, werd overgeslagen: zijn kinderen. Het gevolg was dat een moeder met zeven kinderen noodgedwongen haar huis moest verlaten en geld tekortkwam om monden te voeden. Het is dus niet vreemd dat mijn moeder vooral deze periode van tegenspoed is bijgebleven. Een positief gevolg was wel dat ze een sterkere en liefdevollere band met haar gezinsleden opbouwde, omdat ze op elkaar waren aangewezen.

Ook mijn vader komt uit een groot gezin, hij heeft zes broertjes en één zusje. De ouders van mijn vader besloten vanuit Iran te verhuizen naar het zuiden van Irak. Daar was immers veel werkgelegenheid te vinden. Amarah werd de plek van bestemming. Mijn opa was eigenaar van een theehuis. Al zijn zoons hielpen mee in dit familiebedrijf. Ze hadden het goed: ze waren niet rijk, maar hadden voldoende om rond te komen. En toch: die bestempeling als klasse D-burger bepaalde hun status. De plek waar de wieg van mijn voorouders had gestaan, bepaalde hun manier van leven. Ook al hadden ze een officieel staatsburgerschap, waren ze volledig geïntegreerd, hadden ze geen banden met andere landen en spraken ze geen andere taal dan Arabisch, toch bleven ze op basis van hun papieren tweederangsburgers.

In de straat waarin mijn vader woonde, leefde nog een groot gezin. Een gezin zonder vader, met veel monden te voeden. Een gezin met een dochter. Die dochter, mijn moeder, had het hart van mijn vader al heel vroeg veroverd. Het mooiste meisje van de wereld, aldus mijn vader: 'Elke blik van haar is voor mij de wereld waard.' Op dat moment was hij 23 jaar, mijn moeder was net 18 geworden. Ondanks dat mijn vader op papier een 'minder' mens was, als ongelijke gezien werd, niet paste bij het 'zuivere' bloed van mijn moeder, was het toch liefde op het eerste gezicht. Haar stem, de manier waarop ze liep, hoe ze bewoog, haar glimlach, alles aan haar was perfect. Hij wist het, maar zij ook: ze waren voor elkaar bestemd. Maar opgroeiend als klasse D-burger de hand vragen van een klasse A-vrouw met vijf broers ... Het bleek een haast onmogelijke

opgave. Als ik het mijn vader nu vraag, antwoordt hij altijd hetzelfde: 'Niemand heeft zoveel klappen en zoveel nee's moeten incasseren voor een vrouw als ik, maar achteraf was dit het meer dan waard.' De middelste van mijn moeders broers – nu de beste vriend van mijn vader – stond bekend als een enorme vechtersbaas. Iedereen vreesde hem. Mijn vader vertelt dat hij talloze keren door hem werd opgezocht om midden op straat een gevecht aan te gaan. Zo wilden mijn ooms bewerkstelligen dat mijn vader hun zus zou vergeten. Gelukkig was mijn vader een doorzetter en uiteindelijk kreeg hij zijn zin. Hij had zijn liefde en loyaliteit bewezen door niet op te geven. De broers gingen bij Gods gratie akkoord.

Mijn vader en moeder trouwden op 7 juli 1977: 7-7-77. Mijn vader rondde net zijn studie af, vond een mooie baan als boekhouder en ze kochten een huisje. Als kers op de taart kregen ze ook een zoontje, Nowar, mijn oudste broer. Dit gedeelte van hun verhaal is zo herkenbaar voor mij: studie afgerond, een baan gevonden, getrouwd en een kindje gekregen.

Maar iets veranderde. Het sprookje waarin ze leefden werd de grootst mogelijke nachtmerrie toen in 1978 de Iraanse Revolutie uitbrak. De politieke en religieuze chaos die deze opstand in Iran veroorzaakte, vormde ook voor de toenmalige regering van Irak een bedreiging. Er ontstond namelijk angst dat deze revolutionaire sfeer zich zou uitbreiden naar Irak. Saddam Hoessein had hier inmiddels de absolute macht verkregen en besloot met deze dreiging af te rekenen. Iedereen in Irak met Iraanse roots werd automatisch verdacht en opgespoord. Deze verandering in het politieke klimaat zou een enorme impact hebben op het jonge gezin.

Er werd een zoektocht op touw gezet naar mensen met een onzuivere bloedlijn. Iets wat generaties lang zo goed gedocumenteerd was in de identiteitspapieren. De conclusie over burgers met een Iraanse achtergrond was dat hun loyaliteit ergens anders zou kunnen liggen. Ze vormden een gevaar en werden tot persona non grata verklaard. Ze moesten het land verlaten. Waarnaartoe? Iran! Niet meewerken stond gelijk aan executie. De brief met deze boodschap viel zo ook bij mijn vader en zijn gehele familie op de mat.

‘Ik beeld het me weleens in,’ zeg ik tegen mijn studenten, ‘een dag zoals elke andere. Ik zit achter mijn bureau op de zolder, gelukkig met mijn gezin in ons huis. Mijn dochter van vijf roept mij: ‘Papa, er is post!’ Ik loop naar beneden, open de envelop en lees daar de boodschap vanuit de overheid: ‘U bent hier niet meer welkom. Uw bloed is niet-Nederlands en dat maakt u een gevaar voor de Nederlandse bevolking.’ Ondanks het feit dat ik hier sinds jaar en dag ben, wordt er geëist dat ik dit land verlaat. Sterker nog: ‘U heeft 24 uur om het land te verlaten. Doet u dat niet? Gevangenschap met de dood tot gevolg.’

Terwijl ik dit schrijf vind ik het moeilijk om mijn emoties te onderdrukken, maar ook als ik het vertel aan mijn studenten merk ik dat het mij en hen enorm raakt. Wat moeten mijn ouders hebben ervaren? Hoe zou ik zijn omgegaan met die situatie?

Op dat moment besluit mijn vader zijn spullen te pakken en zich klaar te maken voor vertrek. Locatie: onbekend. Het blijkt dat er bussen geregeld zijn om iedereen naar het grensgebied met Iran te brengen. ‘Als je maar het land verlaat,’ blijft de boodschap. Voornamelijk de vrouwen en kinderen, met Iraans bloed, werden naar de grensgebieden gedeporteerd. Mannen kregen deze voorkeursbehandeling niet. Vooral jonge mannen werden zonder waarschuwing opgehaald en meegenomen. Later zijn er massagraven gevonden: al deze jonge mannen werden geëxecuteerd. Hiermee voorkwam het regime van Saddam Hoessein dat deze mannen zich later in een oorlog tegen Irak zouden keren.

Het gezin van mijn vader, met zes jonge mannen, viel ook in deze categorie. Een groep die eigenlijk direct opgehaald en afgevoerd had moeten worden. Maar het waren mijn vaders connecties, *social skills* en een flinke dosis geluk – of het lot, als je wilt – die ervoor zorgden dat zij ook in een bus richting het grensgebied mee konden. De verantwoordelijke legercommandant van de stad Amarah was toevallig een bekende van een jeugdviend van mijn vader. Met de nodige warme woorden en een gouden pen die mijn vader bij zich had en aan de legercommandant aanbood, kreeg hij het voor elkaar dat elke man binnen zijn familie, van opa tot broers, aan de dood ontsnapte.

Maar wat te doen met mijn moeder? De boodschap aan haar was anders: ‘U kunt blijven. U bent een klasse A-burger. Uw bloed is “zuiver”. Bovendien zult u niet geaccepteerd worden in Iran.’ De boodschap was echter gericht aan dovemansoren. Verschillende pogingen van haar eigen familie om haar in Irak te houden, smeekbedes van vrienden, zelfs dreigementen van legerofficieren met het dwingende bevel om te blijven; niets mocht baten. Het antwoord van mijn moeder was duidelijk: ‘Mijn zoon verdient een vader. Er rest mij geen keuze.’

Ze ging en liet alles achter wat tot dan toe haar bestaan had gevormd. Ze stapte met haar zoontje in haar armen als eerste de bus in, sloot haar ogen en drukte haar handen tegen haar oren om het hartverscheurende gehuil van haar familie niet te horen. Het moment dat ze toch even naar buiten keek, waar haar hele familie in diepe pijn stond, zag ze ook haar moeder staan. Het was de laatste keer dat ze haar dierbare moeder zou zien. Die blik, dat moment, ze zal het nooit meer vergeten. Terwijl de bus wegreed, bleven zij elkaar aankijken, haar moeder huilend met haar handen voor haar mond. Nu nog zie ik mijn moeders blik afdwalen met tranen in haar ogen als ze hieraan terugdenkt. Dat beeld zal ze voor altijd met zich meedragen. Het was het moeilijkste moment uit haar leven. Nog steeds, ruim veertig jaar verder, krijgt ze de woorden haast niet uit haar mond. Het enige dat ze kan zeggen is ‘ummi’, mijn moeder.

Ik kijk naar de klas. Ik zie studenten met tranen in de ogen. Het grijpt ze enorm aan. De gedachte dat je afscheid moet nemen van je geliefde, van je dierbaren; iedereen kan zich er iets bij voorstellen. Wat mij vooral raakt, is als ik denk aan mijn oma. Dat zij haar dochter heeft zien vertrekken. Niet wetend waarnaartoe en of ze elkaar ooit nog zouden terugzien. Ik denk aan mijn eigen dochters. De gedachte alleen al ...

‘Is dit nog oké voor jullie?’ vraag ik dan aan de klas. Ik snap dat het persoonlijk is, dat het ten koste gaat van de tijd om de leerdoelen van de les te behandelen en dat ik ze nu niets leer uit het lesboek. Maar ik zie hun blik, de interesse. Ze willen het horen. En ik, ik wil weten wie zij zijn. Maar daarvoor moeten ze ook weten wie ik ben en onderdeel daarvan is waar ik vandaan kom. Dus ik vertel verder.

Alles voor jullie is het verhaal van de zoon van Iraakse vluchtelingen die in de woestijn werden afgezet. Zij moesten geliefden begraven op een plek die ze nooit zouden terugvinden en keken de dood in de ogen terwijl de bommen om hen heen insloegen. Maar het is ook het verhaal van een jongen die veilig opgroeide in Nederland en hier de vrijheid had om zijn grootste passie te ontdekken: lesgeven. Die jongen is nu Docent van het Jaar van de Hogeschool Utrecht.

Dit bijzondere verhaal, zijn verhaal, vertelt Amin Asad aan zijn studenten. Dit leidt tot verbinding, het krachtigste middel om elkaar echt te begrijpen. Met humor en emotie neemt Amin zijn lezer mee door de hartverscheurende geschiedenis van zijn ouders en deelt hij zijn persoonlijke manier van lesgeven, die hem terecht zo'n prachtige eretitel heeft opgeleverd.

Nadat **Amin Asad** (1986) zijn opleiding Rechtsgeleerdheid had afgerond met het idee advocaat te worden, besloot hij toch een heel andere weg in te slaan: hij werd docent recht op het mbo en hbo. In 2021 werd hij door de Hogeschool Utrecht bekroond tot Docent van het Jaar. Dit was voor hem de aanleiding voor het schrijven van zijn debuut: *Alles voor jullie*.

uitgeverij
~deviant

